

Aprentatge invisible per Cristóbal Cobo

Investigador de l'Oxford Internet Institute i especialista en competències digitals

Què passa amb els sistemes educatius i amb l'aprenentatge quan passen de la infraestructura estable del segle XX a la infraestructura líquida/abstracta del segle XXI marcada per la tecnologia?

Com es produeix l'aprenentatge en el nostre temps? S'han desdibuixat els límits de l'aprenentatge i, a més de l'aprenentatge formal, n'hi ha un de constant, que s'adquireix en diferents contextos de la vida i que transcendeix el formal. Aquest aprenentatge informal és molt important, i difícil de quantificar, valorar o plasmar en un currículum. És l'aprenentatge invisible.

Deu reflexions sobre l'aprenentatge invisible

1. En general s'accepta el discurs pro tecnologia, pro innovació. Però a l'hora d'establir les estratègies per a fer servir la tecnologia, els resultats no són sempre positius. Sembla que la tecnologia en ella mateixa, només fent-la servir, no resol sola els problemes de l'educació.
2. És arriscat i poc fiable aplicar solucions ràpides per a millorar l'educació. Si s'introdueixen canvis tecnològics en educació però no hi ha també un canvi cultural, els resultats no seran els desitjats. Per exemple, es tendeix a imitar els països nòrdics, que aconsegueixen tan bons resultats educatius; però és un error voler aplicar les seves solucions en contextos socials i culturals diferents dels seus.
3. Hi ha necessitat de diversificar les instàncies de formació, que hi hagi maneres més flexibles d'aprendre. Es demostra que el món laboral premia les persones que es formen constantment amb una educació no formal. Un exemple de formació més flexible és la d'igual a igual en què tothom aporta coneixements.
4. Es continua donant molta importància a l'acumulació de coneixement, en un moment en què es demostra que és més important la flexibilitat. Les escoles han de ser no com a laboratoris on s'experimenta, on es comparteixen experiències i on hi ha tolerància amb l'equivocació perquè és una manera d'aprendre.
5. El currículum ja no és la clau mestra, perquè no reflecteix tot l'aprenentatge no formal que fa l'individu ni el mapa de competències i habilitats, les anomenades competències toves (creativitat, innovació, flexibilitat).
6. Cal crear mecanismes per a avaluar les competències toves. Ja hi ha algunes iniciatives. Cal avaluar la capacitat de fer servir la tecnologia per a resoldre problemes. El que és important no és fer servir l'aparell tecnològic sinó saber aplicar les seves potencialitats en qüestions complexes.
7. Cal implantar institucionalment instruments per a reconèixer els coneixements i habilitats assolits per via no formal. No s'ha de pensar que l'educació formal ha de desaparèixer, però és cert que hi ha formació que es produeix d'una manera involuntària i en contextos no formals. Per exemple, es poden adquirir fent servir les xarxes socials, viatjant o debatent algun tema. El món laboral ja valora tota aquesta experiència informal.
8. Calen subjectes híbrids digitals-analògics que siguin capaços de traduir coneixement d'un àmbit a un altre i que siguin capaços de connectar coneixements.
9. La tecnologia s'introdueix amb molt d'èmfasi en el món educatiu, però no es persevera, per a assolir resultats, a ensenyar a domesticar la tecnologia. Abans la divisòria digital es produïa per tenir accés a la tecnologia o no. Ara hi ha una segona divisòria, que es produeix entre els que saben treure partit de les tecnologies i els que no. I aquesta divisòria té molt a veure amb diferències socioculturals i econòmiques.
10. Cal redefinir les estratègies d'introducció de la tecnologia. Ja no és tan important la connectivitat electrònica (e-connectivity) com la maduresa electrònica (e-maturity). La tecnologia semblava el cavall de Troia que havia de revolucionar l'educació i no ha estat així. La tecnologia ha d'anar acompanyada d'un paraigua de competències: habilitats tecnològiques, capacitat de renovació, capacitat de destriar la informació valuosa.

Les reflexions de Cristóbal Cobo formen part del llibre *Aprendizaje invisible*. Abril de 2010

Resum d'una conferència del 30 de març de 2011 a l'Auditori del MACBA (Barcelona).

Extret de la pàgina: <http://www.debats.cat/cat/2011/cobo/index.html>